

ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

(ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΤΥΠΟΙΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ
1937

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ

Ὁ Κ. Ροδοκανάκης ἐγεννήθη κατὰ τὸν Α. Δημητρακόπουλον ¹⁾ τὴν 5 Δεκεμβρίου 1635 ἐν Χίῳ καὶ ἀπέθανε 13 Αὐγούστου 1685 εἰς Ἀμστερδαμ. Εἰς τὴν Ἀνθογνωμίαν ὅμως τοῦ Ροδοκανάκη τὴν δημοσιευθεῖσαν τὸ 1721 (βλ. κατωτέρω) λέγεται ὅτι οὗτος ἀπέθανε πρὸ «δέκα ἢ δώδεκα ἐτῶν», ἐπομένως ἡ χρονολογία τοῦ θανάτου πρέπει νὰ ὀρισθῇ περὶ τὸ 1710. Εἰς τὴν αὐτὴν Ἀνθογνωμίαν λέγεται ²⁾ ὅτι ὁ Ροδοκανάκης ἤναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Χίον, διότι ὕβρισε κάποτε τὸν Μωαμεθανισμὸν ἢ τοὺς Τούρκους, ἴσως δὲ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν ἐπανῆλθε ποτὲ πλέον εἰς τὴν Χίον. Πιθανῶς ὁ προηγηθεὶς αὐτοῦ εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην Κύριλλος Ροδοκανάκης, συγγενὴς του, τὸν ἐκάλεσεν εἰς Γαλλίαν, ὅπουθεν μετέβη εἰς Ἀγγλίαν καὶ Ὀλλανδίαν. Τὸ 1659 ἀναφέρεται ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ θάνατος τοῦ Κωνσταντίου Ροδοκανάκη, υἱοῦ τοῦ Κωνσταντίνου ³⁾.

Ὁ Ροδοκανάκης διεκρίθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν, συνέγραψε πολλὰ ἔργα, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς χώρας καὶ ἔγινεν ἰατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Καρόλου Β'. Ὡς φοιτητὴς ἀκόμη τῆς Ὑξφόρδης ἔγραψε ποίημα ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Καρόλου Β' εἰς τὴν χώραν του ὑπὸ τὸν τίτλον :

«Ἐπη ρυθμικὰ (ἐνίων ἡρωϊκῶν προτεθέντων) συγχαίροντα περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ γαληνοτάτου ἄρχοντος Καρόλου τοῦ Δευτέρου καὶ θεοφυ-

---

¹⁾ Α. Δημητρακοπούλου, Ἐπανορθώσεις σφαλμάτων παρατηρηθέντων ἐν τῇ νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ τοῦ Κ. Σάθα 1872 σελ. 34. Ὁ Δημητρακόπουλος ἀνήγγειλε τὴν σύνταξιν εἰδικῆς μελέτης περὶ Ροδοκανάκη, ἣ ὁποία δυστυχῶς δὲν ἔγινε. Δὲν εἶναι ἀκριβὴς εἰς πολλὰ σημεῖα ἢ ὑπὸ τοῦ Δ. Ροδοκανάκιδος συνταχθεῖσα βιογραφία : Βίος καὶ συγγράματα τοῦ πρίγκιπος Κωνσταντίνου τοῦ Ροδοκανάκιδος ἀπογόνου τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου Δούκα, Ἀγγέλου, Κομνηνοῦ, Παλαιολόγου, ἐπιτίμου δ' ἰατροῦ Καρόλου τοῦ Β', ἀνακτος τῆς Μεγάλης Βρετανίας, Γαλλίας καὶ Ἰβερνίας. Ἐν Ἀθήναις 1872. Πῆ. Ε. Legrand, Dossier Rhodocanakis, Étude critique de bibliographie et d'histoire littéraire. Paris 1895.

²⁾ Legrand Petit-Pernot Bibliogr. hellénique 18 siècle t. 1 (118) σελ. 1965.

³⁾ Βλ. τὸν πρόλογον τοῦ Ἰ. Γενναδίου εἰς τὸ βιβλίον τῶν Th Dowling and Edwin Fletcher, Hellenism in England (1915) σελ. 45.

λάκτου τῆς Μεγάλης Βρετανίας, Γαλλίας καὶ Ἰβερνίας βασιλέως»¹⁾. Εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ Ροδοκανάκης ἀφιερώνει ἐπιστολὴν «τῷ περιφανεστάτῳ . . . Γουλιέλμῳ τῷ Σεῦμούρῳ . . . τῶν ἐν Ὁξονίᾳ φροντιστηρίων ἀκαδημιάρχῃ». Ἐν τῇ ἐπιστολῇ δίκαιοι λογεῖ καὶ τὴν σύνταξιν τοῦ ποιήματός του : «Ὅσοι τὴν ἀρετὴν ἀγαπᾶν ἐπαγγέλλονται, περιφανέστατε καὶ σοφώτατος δέσποτα, ὀφείλουσιν εὐκαιρίας ἐπιλαβόμενοι πᾶσι φανερόν ποιήσασθαι, ὅσον ἐπὶ τῇ καταλύσει τῆς τυραννίδος καὶ ἐπὶ τῇ θεῖᾳ τῆς εὐνομίας εὐδοκίᾳ συνευφραίνονται». Ἐν τῇ ἐπιστολῇ λέγει ὅτι «ἔξ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ, ὅτε τῇ ὀνομαστοτάτῃ νήσῳ κατόκησε» (ἐπομένως ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ 1654), ὑπογράφεται δὲ «Κωνσταντῖνος Ροδοκανάκις ὁ Χῖος».

Τὸ εἰς τιμὴν τοῦ Καρόλου ποίημα ἤρχιζεν οὕτω :

*Ἐννεπε, Μοῦσα, τρόπους δολομήταο
Φόρκυρος οὔλους, ὅς πλεῖστα
Βρετανοῖς πῆματα δοῦναι ἔφη . . . .*

Διὰ τοῦ ποιήματος τούτου περιποιήθη ὁ Ροδοκανάκης τὸν ὑπὸ τοῦ Κρόμβελ ἐκδιωχθέντα βασιλέα τῆς Ἀγγλίας, καταφυγόντα εἰς Γαλλίαν καὶ τὸ 1660 κατ' ἀπόφασιν τῆς Βουλῆς ἀποκατασταθέντα εἰς τὸν θρόνον τοῦ Κάρολον Β'. Φαίνεται ὅτι τὸ ποίημα ὠφέλησε τὸν Ροδοκανάκην, διότι τὸν βλέπομεν νὰ φέρῃ ἔπειτα τὸν τίτλον τοῦ ἱατροῦ τοῦ βασιλέως. Οὕτω τὸ ἱατρικὸν βιβλίον τοῦ Ροδοκανάκη *Alexicacus* ἐξεδόθη εἰς τρίτην ἔκδοσιν τὸ 1664 (ὑπάρχει καὶ ἑβδόμη ἔκδοσις τοῦ 1670!) ὑπὸ «Constantine Rodocanakis, Grecian of the isle of Chios and one of his Majesty's Chimists». Τὸ 1721, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ροδοκανάκη ἐξεδόθη εἰς τὸ Ἀμστερδαμ ὑπὸ τοῦ Jacques de Richebourcq τὸ ἐξῆς βιβλίον :

¹⁾ Ὁ λατινικὸς τίτλος μὲ τὸν ὁποῖον ἐξεδόθη, ἔχει ὡς ἑξῆς : «Carmina graeca rythmica gratulatoria de reditu serenissimi, sacratissimi et θεοφυλάκτου (!) principis KAROLI II, Magnae Britanniae, Galliae et Hiberniae regis, composita à Constantino Rodocanacide Chiensi, tunc cōmmorante in Celeberrima Academia Oxonieusi - Oxoniae MDCLX (1660). Τὸ ποίημα ἀνεδημοσίευσεν ὁ H. Legrand ὑπὸ τὸν τίτλον : Le retour de Charles II, roi d' Angleterre, Poëme grec du prince (!) Constantin Rhodocanakis publié d' après l' édition de 1660 par Emil Legrand. Paris 1873. (Collection de monuments pour servir à l' étude de la langue grecque pendant le moyen - âge et dans le temps modernes No 1).

«Κωνσταντίνου Ροδοκανάκιδος, Ἕλληνας τῷ γένει καὶ χυμικοῦ τοῦ γαληνοτάτου βασιλέως τῆς Μεγάλης Βρετανίας Ἐνθονομία διὰ στίχων ρυθμικῶν». Amstelaedami 1721 ¹⁾. Ὁ τίτλος ἐπεξηγεῖται εἰς τὸ δεύτερον ἐξώφυλλον: Ἐνθονομία διὰ στίχων ρυθμικῶν τοῦτ' ἐστὶν ἀνθηραὶ καὶ ἐπιφανεῖς γνῶμαι ἐκ θεοσεβῶν, σοφῶν καὶ δεινῶν συγγραφέων συλλεγεῖσθαι καὶ εἰς στίχους ρυθμικοὺς καὶ ἠδυφώνους ἀχθεῖσθαι παρὰ Κωνσταντίνου Ροδοκανάκιδος, Ἕλληνας τὸ γένος καὶ χυμικοῦ τοῦ γαληνοτάτου βασιλέως τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Ὁ ἐκδῶσας τὸ βιβλίον Jacques Richebourg ἐξ Ἀμβέρσης ἔκαμε τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα εἰς τὸν Ροδοκανάκην, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὑπέγραψε μὲ ἐξελληνισμένον τὸ ὄνομα του:

ὦ μοῦσα, ὦ χαρίεσσα Κωνσταντίνοιο μοῦσα,
τὸ κλέος τοῦ σὲ κτίσαντος καλῶς διαθροῦλοῦσα,
ἀσπάζομαι τὴν χάριτα, αἰνῶ τὴν εὐρυθμίαν
καὶ εὐχομαι τῷ κτίστῃ σου εἰς ἀεὶ σωτηρίαν

Ἰάκωβος Πλουτάκριος Ἀντουερπιανὸς

Πλὴν τῶν ἱατρικῶν βιβλίων καὶ τῶν ποιημάτων ὁ Ροδοκανάκης ἔγραψε καὶ δύο γραμματικὰς μελέτας, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ *Lexicon manuale graecolatinum et latinograecum* τοῦ Cornelii Screvelii. Augustae Vindelicorum 1796 (δευτ. ἐκδοσις) ἐν παραρτήματι ὑπὸ τὸν τίτλον *tractatus de resolutione verborum* (σελ. 954-961) καὶ *tractatus de articulis* (σελ. 962 - 968).

Ὁ Δ. Ροδοκανάκης καὶ κατ' αὐτὸν ἴσως καὶ ὁ Ἄ. Δημητρακόπουλος ἀναφέρουν ὅτι ὁ Κωνσταντίνος Ροδοκανάκης ἔγραψε καὶ ἱστορικὰ βιβλία σχετικὰ μὲ τὸ Βυζάντιον. Ταῦτα δὲν εὐρέθησαν μέχρι τοῦδε καὶ εἶναι ἐπομένως πλαστὰ, προωρισμένα τάχα νὰ δείξουν τὴν εὐγένειαν τῆς καταγωγῆς τοῦ οἴκου Ροδοκανάκη. Τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα ἔργα τοῦ Κωνσταντίνου Ροδοκανάκη δεικνύουν σαφῶς ὅτι ἔχομεν ἀξιόλογον καὶ ἰδιόρρυθμον Ἕλληνα λόγιον, ὅστις ἠδυνήθη νὰ καταλάβῃ ἐξέχουσας θέσιν ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα.

Κ. ΑΜΑΝΤΟΣ

¹⁾ Legrand - Petit - Pernot, Bibliographie ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 165.